

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII
MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE
CATEDRA DE DREPT**

CURRICULUM UNIVERSITAR

la unitatea de curs

TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI

Ciclul I - studii superioare de licență

Codul și denumirea domeniului general de studiu: 042 *Drept*; 040 *Științe administrative*

Codul și denumirea specialității: 0421.1 *Drept*; 0400.1 *Administrație publică*

Forma de învățământ: *învățământ cu frecvență și învățământ cu frecvență redusă*

**Autor:
Elena BOTNARI,
conf. univ., dr.**

BALȚI, 2020

Discutat și aprobat la ședința Catedrei de drept
Proces-verbal nr. 1 din 25.08.2020
Șeful Catedrei de drept _____ conf. univ., dr. Ina ODINOKAIA

Discutat și aprobat la ședința Consiliului Facultății de Drept și Științe Sociale
Proces-verbal nr. 1 din 29.09.2020
Decanul Facultății de Drept și Științe Sociale _____ conf. univ., dr. Vitalie RUSU

INFORMAȚII DE IDENTIFICARE A CURSULUI

Facultatea: *Drept și Științe sociale*

Catedra: *Drept*

Domeniul general de studiu: *042 Drept; 040 Științe administrative*

Domeniul de formare profesională la ciclul I/II: *Ciclul I, studii superioare de licență*

Denumirea specialității: *0421.1 Drept; 0400.1 Administrație publică*

Administrarea unității de curs <i>Teoria Generală a Dreptului</i>										
Specialitatea	Studii cu frecvență	Codul unității de curs / modulului	Credite ECTS	Total ore	Repartizarea orelor				Forma de evaluare	Limba de predare
					Prelegeri	Seminarii	Laborator	Studiu individual		
DR	ZI	F.01.O.001	6	180	44	46	-	90	ex	rom/rus
	FR	F.01.O.001	6	180	30	6	-	144	ex	rom/rus
AP	ZI	F.01.O.001	6	180	44	46	-	90	ex	rom
	FR	F.01.O.001	6	180	30	6	-	144	ex	rom

Anul de studiu și semestrul în care se studiază: **Anul I, semestrul 1**

Statutul: disciplină obligatorie

INFORMAȚII REFERITOARE LA CADRUL DIDACTIC

Botnari Elena, conferențiar universitar, doctor în drept.

USARB, Catedra de drept, aula 548, tel. (0231-52317); egbotnari@mail.ru; elena.botnari@usarb.md. Consultații: marți 13.10 – 15.00 și online.

Cruglițchi Tatiana, lector universitar, seminarist în grupele cu predare în română, secția cu frecvență. USARB, Catedra de drept, aula 548, tel. (0231-52317); tatiana.cruglitchi@usarb.md

Kruglițchi Mihaela, lector universitar, seminarist în grupele cu predare în rusă, secția cu frecvență. USARB, Catedra de drept, aula 548, tel. (0231-52317); mihaela.kruglitki@gmail.com

INTEGRAREA CURSULUI ÎN PROGRAMUL DE STUDII

Scopul unității de curs *Teoria generală a dreptului* este inițierea studenților în domeniul științei dreptului. *Teoria generală a dreptului* este nucleul sistemului științei dreptului, ca unitate

de curs fundamentală se axează pe realitatea juridică a societății în funcție de conștiință juridică a societății, sistemul dreptului, raporturi juridice, practică juridică. *Teoria generală a dreptului* este suportul cognitiv și metodologic al tuturor științelor juridice ramurale și auxiliare, cercetate în cadrul unităților de specialitate. Beneficiarii cursului sunt toți studenții anului 1, specialitățile Drept și Administrație publică, indiferent de forma și limba de instruire. Unitatea de curs se predă de la înființarea Facultății de Drept până în prezent.

COMPETENȚE PREALABILE

La etapa incipientă a studiilor juridice studentul trebuie să știe formele concrete de manifestare a statului și dreptului, atestate pe parcursul evoluției societății, cunoștințe acumulate din cursul de *Istorie* (antică, medievală, modernă și contemporană), studiată la etapa preuniversitară. Așadar, cunoștințele despre societatea prestată, premisele apariției statului, baza metodologică a științelor istorice sunt indispensabile pentru studierea unității de curs *Teoria generală a dreptului*. În același timp, studentul anului I trebuie demonstreze competențe: - de analiză și sinteză a formelor și tipurilor statului; - de evaluare a evenimentelor sociale, politice, economice, culturale într-un context istoric determinat; - de identificare a cauzelor și efectelor evenimentelor istorice; - de utilizare a calculatorului.

COMPETENȚE DEZVOLTATE ÎN CADRUL UNITĂȚII DE CURSULUI

Competențe profesionale:

Specialitatea *Administrație publică*:

CP1. Operarea cu noțiunile, conceptele, teoriile și metodele de bază ale științei administrației în activitatea profesională.

CP2. Interpretarea principiilor fundamentale de organizare și funcționare a structurilor administrative în scopul transpunerii ulterioare a acestora în activitatea profesională în instituții publice și/sau private.

CP3. Identificarea, analizarea și rezolvarea problemelor din domeniul administrației publice în conformitate cu prevederile legale, în mod cooperant, flexibil și eficient.

Specialitatea *Drept*:

CP1. Operarea cu noțiunile, conceptele, teoriile și metodele de bază ale științelor juridice în activitatea profesională.

CP2. Interpretarea și aplicarea principiilor fundamentale ale dreptului în activitatea profesională în instituții publice și/sau private.

CP3. Identificarea, analizarea și soluționarea problemelor de ordin practic, prin tehnici și instrumente specifice domeniului juridic, în conformitate cu prevederile legale, în mod cooperant, flexibil și eficient.

Competențe transversale:

Specialitatea *Administrație publică / Drept:*

CT1. Executarea riguroasă, eficientă, responsabilă și în termen, a sarcinilor profesionale, în spirit de inițiativă și în concordanță cu principiile etice și deontologia profesională.

FINALITĂȚILE CURSULUI

În urma studierii unității de curs *Teoria generală a dreptului* studenții trebuie să fie capabili: - să recunoască fenomenul juridic al societății în toate componentele sale; - să distingă accepțiunile noțiunii „drept”; - să identifice dreptul ca știință și ca tehnică; - să definească categoriile juridice elementare; - să efectueze analiza comparativă a textelor de legi, - să valorizeze principiile generale ale dreptului; - să valorifice cunoștințele achiziționate în cadrul disciplinelor juridice de specialitate; - să avanseze la nivel de conștiință juridică în curs de formare profesională; - să fie capabili să aplice normele juridice la stări de fapt; - să utilizeze adecvat terminologia juridică.

CONȚINUTURI

TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR DR, AP					
Nr. d./o.	TEMA	ZI		FR	
		P	S	P	S
1.	<p><u>Sistemul științelor juridice</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de sistem al științei; - sistemul științelor sociale; - sistemul științelor juridice; - subsistemele sistemului științelor juridice; - locul și rolul Teoriei Generale a Dreptului în cadrul sistemului științelor juridice. 	2	2	1	
2.	<p><u>Obiectul și metodele de cercetare științifică a dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de obiect al științei; - noțiunea de metodă a științei; - obiectul Teoriei Generale a Dreptului; - metodele Teoriei Generale a Dreptului; 	2	2	1	

	- corelația obiect și metode ale Teoriei Generale a Dreptului.				
3	<u>Conceptul dreptului</u> <ul style="list-style-type: none"> - accepțiunile noțiunii de drept; - factorii de configurare a dreptului (natural, economic, politic, cultural, internațional); - tipologia dreptului. 	3	4	2	1
4.	<u>Principiile dreptului</u> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea și sistemul principiilor dreptului; - principiile generale ale dreptului; - principiile ramurale ale dreptului; - principiile instituțiilor juridice. 	2	2	1	
5.	<u>Funcțiile dreptului</u> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de funcție a dreptului; - funcția de reglementare juridică a relațiilor sociale; - funcția de conservare și protecție juridică a valorilor sociale; - finalitățile dreptului; - corelația dintre funcțiile și finalitățile dreptului. 	1	1	1	
6.	<u>Conceptul statului</u> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de stat; - semnele definitorii ale statului; - mecanismul statului; - funcțiile statului; - formele statului; - conceptul statului de drept. 	4	4	2	
7.	<u>Conceptul de norma juridică</u> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea și semnele normei juridice; - structura logică a normei juridice; - dispoziția normei juridice; - ipoteza normei juridice; 	2	2	2	1

	<ul style="list-style-type: none"> - sancțiunea normei juridice; - structura externă a normei juridice; - clasificarea normelor juridice. 				
8.	<p><u>Sistemul dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea și elementele constitutive ale sistemului dreptului; - instituția juridică în funcție de element al sistemului dreptului; - ramura dreptului în funcție de element al sistemului dreptului; - ramurile sistemului de drept al R. Moldova; - diviziunea dreptului: drept public și drept privat. 	2	2	2	
9.	<p><u>Dreptul și sistemul normelor din societate</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea sistemului normativ social; - noțiunea și semnele normelor sociale; - normele moralei; - normele religiei; - normele obiceiului; - normele corporative; - normele tehnice; - normele juridice; - locul și rolul dreptului în cadrul normativ social. 	2	2		
10.	<p><u>Izvoarele dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - accepțiunile noțiunii „izvor de drept”; - izvoarele formale ale dreptului; - obiceiul juridic în funcție de izvor formal de drept; - precedentul judiciar în funcție de izvor formal de drept; - contractul normativ în funcție de izvor formal de drept; - actul normativ în funcție de izvor formal de drept; - rolul doctrinei juridice în cadrul dreptului pozitiv. 	2	2	2	
11.	<p><u>Sistemul legislației</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de sistem al legislației; - elementele sistemului legislației; - clasificarea actelor normative; - noțiunea și categoriile de legi; 	2	2	2	

	- noțiunea de act subordonat legii.				
12.	<p><u>Tehnica elaborării actelor normative</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunile de tehnica elaborării actelor normative, tehnica legislativă și legiferare; - principiile elaborării actelor normative (principiile legiferării); - etapele elaborării actelor normative (etapele legiferării); - părțile componente și structura actului normativ (legii); - limbajul și stilul actului normativ; - modalitățile de expunere a normelor juridice în cadrul actelor normative; - noțiunea de sistematizare a legislației; - formele sistematizării actelor normative. 	4	4	3	
13.	<p><u>Actiunea actelor normative</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - acțiunea actelor normative în timp; - intrarea în vigoare a actelor normative; - ieșirea din vigoare a actelor normative; - principiul neretroactivității actelor normative; - acțiunea actelor normative în spațiu; - acțiunea actelor normative față de persoane. 	3	4	2	
14.	<p><u>Interpretarea juridică</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - conceptul de interpretare juridică; - obiectul, subiecții și scopul interpretării juridice; - formele interpretării juridice; - metodele interpretării juridice; - principiile interpretării juridice. 	2	2	2	
15.	<p><u>Realizarea normelor juridice</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - noțiunea de realizare a dreptului; - formele realizării normelor juridice; - etapele aplicării dreptului de către organele competente ale statului; - noțiunea și particularitățile actului de aplicare a dreptului; - lacunele dreptului: cauze și soluții. 	2	2	2	

16.	<u>Raportul juridic</u> - noțiunea și trăsăturile raportului juridic; - premisele raportului juridic; - noțiunea și modalitățile faptului juridic; - structura raportului juridic; - subiectele raportului juridic; - capacitatea juridică a subiectelor raportului juridic; - conținutul raportului juridic - obiectul raportului juridic; - clasificarea raporturilor juridice.	4	4	2	2
17.	<u>Răspunderea juridică</u> - noțiunea și trăsăturile răspunderii juridice; - condițiile răspunderii juridice; - formele răspunderii juridice; - principiile răspunderii juridice; - finalitățile răspunderii juridice.	4	4	2	2
18.	<u>Conștiința juridică</u> - noțiunea și conținutul conștiinței juridice; - ideologia juridică și psihologia juridică; - funcțiile conștiinței juridice; - conceptul de cultură juridică.	1	1	1	
Total ore		44	46	30	6

STRATEGII DIDACTICE UTILIZATE

Strategii de predare – învățare	Strategii de evaluare
prelegerea, explicația, conversația, problematizarea, studiul de caz, lucrul în echipă, metoda comentariului de text, etc.	teste de evaluare periodică, curentă și finală, prezentarea referatelor, portofolii, lucrări de control.

ACTIVITĂȚI DE STUDIU INDIVIDUAL

ACTIVITĂȚI PENTRU STUDIU INDIVIDUAL				Nr. de ore	
				ZI DR, AP	FR DR, AP
Nr. d./o.	Conținutul lucrului individual	Modalitatea de realizare	Modul de	90	144

			evaluare		
1.	<p><u>Sistemul științelor juridice</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de sistem al științei; - să identifice subsistemele sistemului științei; - să definească sistemul științelor sociale; - să distingă sistemul științelor juridice în funcție de subsistem al sistemului științelor sociale; - să identifice subsistemele sistemului științelor juridice; - să definească și să exemplifice științele juridice teoretice, științele juridice istorice, științele juridice ramurale și științele juridice auxiliare; - să stabilească locul și să determine rolul Teoriei Generale a Dreptului în cadrul sistemului științelor juridice <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Locul și rolul Teoriei Generale a Dreptului în cadrul sistemului științei dreptului</i> 	referat	notă	3	5
2.	<p><u>Obiectul și metodele de cercetare științifică a dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să reproducă definiția obiectului științei, în general, și obiectului Teoriei Generale a Dreptului, în special; - să reproducă definiția metodei științei; - să enumere metodele Teoriei Generale a Dreptului; - să explice metodele de cercetare științifică a dreptului; - să explice și să aprecieze metoda comparativismului juridic; 	referat	notă	3	5

	<ul style="list-style-type: none"> - să observe și să evidențieze interrelațiile dintre obiectul și metodele Teoriei Generale a Dreptului • Elaborarea unui referat: tema Obiectul și metodele <i>Teoriei Generale a Dreptului</i> 				
3	<p><u>Conceptul dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de drept pozitiv; - să explice conceptul de drept natural; - să reproducă noțiunea de drept obiectiv; - să recunoască și să exemplifice noțiunea de drept subiectiv; - să interpreteze și să distingă noțiunile de drept public și drept privat; - să interpreteze și să coreleze noțiunile de drept intern și drept internațional; - să explice și să coreleze noțiunile de drept material și drept procesual; - să stabilească conexiunile dintre diferite accepțiuni ale noțiunii de drept; - să identifice și să analizeze factorii de configurare a dreptului (natural, economic, politic, cultural, internațional); - să clasifice dreptul după: gradul de civilizație și cultură umană, formațiunea social economică, apartenența la una din familiile juridice; - să enumere și să descrie principalele familii juridice: romano-germanică, anglo-saxonă, de drept musulman. • Elaborarea unui referat: tema <i>Accepțiunile noțiunii de drept</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Factorii de configurare a dreptului</i> 	referate	note pt referate	6	10

	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Famiile juridice</i> 				
4	<p><u>Principiile dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească principiile dreptului; - să reproducă definiția principiilor generale ale dreptului; - să enumere principiile generale ale dreptului; - să interpreteze principiile egalității, libertății, responsabilității, justiției, unității, legalității; - să definească și să exemplifice principiile ramurale ale dreptului; - să analizeze prevederile Constituției R. Moldova în vederea identificării principiilor generale ale dreptului numite sau/și enunțate de către legiuitor. <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Principiile generale ale dreptului</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Principiile libertății și responsabilității</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Principiile egalității și justiției</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Principiul legalității și ordinea legală</i> 	referate	note pt referate	6	10
5	<p><u>Funcțiile dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să reproducă definiția funcțiilor dreptului; - să numească funcțiile dreptului potrivit opiniilor doctrinarilor; - să interpreteze și să observe manifestările concrete ale funcției de reglementare juridică a relațiilor sociale; - să interpreteze și să enumere etapele de realizare a funcției de conservare și 	referat	notă	4	6

	<p>protecție a valorilor sociale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să coroboreze funcțiile dreptului; - să determine finalitățile dreptului; - să stabilească interrelațiile dintre funcțiile și finalitățile dreptului. <p>• Elaborarea unui referat: tema <i>Funcțiile dreptului</i></p>				
6	<p><u>Dreptul și statul</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de stat; - să distingă elementele statului: teritoriul, populația și puterea publică; - să identifice elementele mecanismului statului R.Moldova: organul legislativ, organele executive și organele judecătorești; - să explice principiul separației și colaborării puterilor în stat; - să numească și să explice funcțiile statului pe plan intern și pe plan extern; - să distingă formele statului, interpretând forma de guvernare a statului, forma de organizare, forma de regim politic; - să definească conceptul statului de drept și să evidențieze premisele, conținutul statului de drept; - să argumenteze prevederea constituțională „Republica Moldova este un stat de drept” <p>Acte normative de referință: <i>Constituția R. Moldova</i> din 29 iulie 1994.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Mecanismul și funcțiile statului R.Moldova</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Formele statului</i> 	referate	note pt referate	6	10

	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Fundamentele statului de drept</i> 				
7	<p><u>Dreptul și sistemul normelor din societate</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească normele sociale; - să evidențieze semnele definiției ale normelor sociale; - să reproducă noțiunea de sistem normativ social; - să caracterizeze normele moralei; - să caracterizeze normele religiei; - să caracterizeze normele obiceiului; - să caracterizeze normele corporative (organizațiilor obștești); - să caracterizeze normele tehnice/tehnologice; - să explice noțiunea de norme deontologice; - să determine locul și să evalueze rolul dreptului în cadrul sistemului normelor din societate <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Dreptul și morala</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Dreptul și religia</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Dreptul și normele corporative</i> 	referate	note pt referate	4	7
8	<p><u>Structura internă a dreptului: norma juridică</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să reproducă definiția normei juridice; - să explice semnele definiției ale normei juridice: caracterul general și impersonal, caracterul special, caracterul tipic, caracterul statal, caracterul obligatoriu; - să distingă elementele structurii logice a normei juridice; - să identifice și să descrie dispoziția normei 	referate	note pt referate	7	10

	<p>juridice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să identifice și să descrie ipoteza normei juridice; - să identifice și să descrie sancțiunea normei juridice; - să stabilească structura trihotomică a normelor juridice selectate din cadrul legislației în vigoare a R. Moldova (Constituția R. Moldova, Codul penal al R. Moldova etc.); - să evidențieze criteriile de clasificare a normelor juridice, exemplificându-le. <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Semnele normei juridice și clasificarea ei</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Structura logică a normei juridice</i> 				
9	<p><u>Structura externă a dreptului: izvoarele dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să distingă accepțiunile noțiunii „izvor de drept”; - să numească izvoarele formale ale dreptului; - să descrie obiceiul juridic în funcție de izvor formal de drept; - să descrie precedentul judiciar în funcție de izvor formal de drept anglo-saxon; - să observe particularitățile contractului normativ în funcție de izvor formal de drept; - să definească și să caracterizeze actul normativ juridic în funcție de izvor formal principal de drept; - să observe și să estimeze rolul doctrinei juridice în cadrul dreptului pozitiv. <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Izvoarele formale ale dreptului</i> 	referate	note pt referate	5	8

	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Actul normativ: noțiune și clasificare</i> 				
10	<p><u>Sistemul dreptului</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de sistemul dreptului; - să identifice elementele constitutive ale sistemului dreptului; - să caracterizeze norma juridică în funcție de element primar și necesar al sistemului dreptului; - să definească instituția juridică în funcție de element al sistemului dreptului; - să identifice criteriile de unificare a normelor juridice în cadrul instituțiilor juridice; - să definească ramura dreptului în funcție de macroelement al sistemului dreptului; - să distingă ramurile sistemului de drept al R. Moldova; - să caracterizeze subdiviziunile dreptului: drept public și drept privat; - să stabilească conexiunile dintre sistemul dreptului, sistemul legislației și sistemul juridic <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Elementele sistemului dreptului</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Ramurile dreptului public</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Ramurile dreptului privat</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conexiunile sistemului dreptului și sistemului legislației</i> 	referate	note pt referate	5	8
11	<p><u>Sistemul legislației</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de sistem al legislației; - să identifice elementele sistemului legislației; - să efectueze clasificarea actelor normative; 	referate	note pt referate	5	7

	<p>- să reproducă noțiunea de act legislativ;</p> <p>- să interpreteze noțiunea de lege și să distingă categoriile de legi;</p> <p>- să explice noțiunea de act subordonat legii;</p> <p>- să compare actele normativ juridice cu actele individual juridice, stabilind particularitățile acestora.</p> <p><u>Acte normative de referință:</u> Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative // <i>MO al R. Moldova</i>, 12.01.2018, nr. 7-17.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Noțiunea de lege și categoriile de legi</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Actele normative subordonate legii</i> 				
12	<p><u>Tehnica elaborării actelor normative</u></p> <p>- să distingă noțiunile de tehnică juridică, tehnica elaborării actelor normative, tehnica legislativă și legiferare;</p> <p>- să numească și să enunțe principiile elaborării actelor normative, în special, principiile legiferării;</p> <p>- să numească și să descrie etapele elaborării actelor normative, în special, etapele legiferării;</p> <p>- să enumere și să descrie părțile componente, structura actului normativ, în special, legii;</p> <p>- să relateze despre limbajul și stilul actului normativ;</p> <p>- să observe și să exemplifice modalitățile de expunere a normelor juridice în cadrul actelor normative în baza unor texte de legi;</p> <p>- să definească noțiunea de sistematizare a legislației;</p> <p>- să delimiteze formele sistematizării actelor normative: codificarea și incorporarea.</p>	referate	note pt referate	6	10

	<p><u>Acte normative de referință:</u> Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Etapele legiferării</i> • Elaborarea unui referat: <i>Părțile și structura actului normativ</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Sistematizarea actelor normative și sistemul legislației</i> 				
13	<p><u>Acțiunea actelor normative</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să numească modalitățile de intrare în vigoare a actelor normative; - să numească căile de ieșire din vigoare a actelor normative; - să caracterizeze abrogarea actelor normative; - să enunțe principiul neretroactivității actelor normative, arătând excepțiile de retroactivitate și ultraactivitate; - să caracterizeze acțiunea actelor normative în spațiu; - să enunțe principiul teritorialității, arătând excepțiile de la acest principiu; - să descrie acțiunea actelor normative față de persoane <p><u>Acte normative de referință:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Legea R. Moldova cu privire la modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale din 6 iulie. - Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative • Elaborarea unui referat: tema <i>Acțiunea actelor normative în timp</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Acțiunea actelor normative în spațiu</i> 	referate	note pt referate	6	10

	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Acțiunea actelor normative față de personae</i> 				
14	<p><u>Interpretarea juridică</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească conceptul de interpretare juridică; - să identifice obiectul, subiecții și scopul interpretării juridice; - să distingă formele interpretării juridice; - să explice modalitățile interpretării oficiale a normelor juridice; - să explice modalitățile interpretării neoficiale a normelor juridice; - să numească și să poată aplica metodele de interpretare a normelor juridice; - să numească și să enunțe principiile interpretării normelor juridice; <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conceptul și formele interpretării juridice</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Metodele, principiile și rezultatele interpretării juridice</i> 	referate	note pt referate	4	7
15	<p><u>Realizarea normelor juridice</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de realizare a dreptului; - să distingă formele realizării normelor juridice (respectarea, executarea, exercitarea, aplicarea dreptului); - să identifice și să descrie etapele aplicării dreptului de către organele competente ale statului; - să definească și să evidențieze particularitățile actului de aplicare a dreptului; - să observe cauzele lacunelor dreptului și să 	referate	note pt referate	4	7

	<p>distingă modalitățile de depășire a lacunelor;</p> <p>- să delimiteze analogia legii (<i>analogia legis</i>) de analogia dreptului (<i>analogia iuris</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Formele realizării dreptului</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Actul de aplicare a dreptului în raport cu actul normative</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Lacunele dreptului: cauze și soluții</i>. 				
16	<p><u>Raportul juridic</u></p> <p>- să definească noțiunea și să evidențieze trăsăturile raportului juridic;</p> <p>- să determine premisele raportului juridic;</p> <p>- să definească noțiunea de fapt juridic;</p> <p>- să identifice modalitățile faptului juridic;</p> <p>- să reproducă noțiunea de act juridic, arătând categoriile lui;</p> <p>- să analizeze structura raportului juridic;</p> <p>- să caracterizeze subiectele individuale ale raportului juridic;</p> <p>- să caracterizeze subiectele colective ale raportului juridic, în special persoanele juridice;</p> <p>- să analizeze capacitatea juridică a subiectelor raportului juridic;</p> <p>- să analizeze conținutul raportului juridic, delimitînd drepturile subiective și obligațiile juridice;</p> <p>- să identifice obiectul raportului juridic;</p> <p>- să clasifice raporturile juridice.</p> <p><u>Acte normative de referință:</u> <i>Codul civil. Cartea întâi - Dispoziții generale (art.1-283) // Monitorul Oficial 82-86/661, 22.06.2002, actualizat și republicat în Monitorul Oficial al</i></p>	referate	note pt referate	7	10

	<p><i>Republicii Moldova, 01.03.2019, nr. 66-75.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conceptul și clasificarea raportului juridic</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conceptul și premisele raportului juridic</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Structura raportului juridic</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Subiectele raportului juridic</i> 				
17	<p><u>Răspunderea juridică</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de răspundere juridică; - să pună în evidență trăsăturile răspunderii juridice; - să numească și să explice condițiile răspunderii juridice; - să definească noțiunea de încălcare de drept (faptă ilicită); - să identifice faptele ilicite; - să interpreteze noțiunea și formele de vinovăție; - să numească și să explice cauzele care înlătură caracterul ilicit al faptei și răspunderea juridică; - să distingă formele răspunderii juridice; - să coreleze răspunderea juridică penală cu răspunderea juridică contravențională; - să coreleze răspunderea juridică civilă cu răspunderea juridică materială; - să coreleze răspunderea juridică disciplinară cu răspunderea juridică materială; - să interpreteze principiile răspunderii juridice; - să observe finalitățile răspunderii juridice; - să propună mecanisme de atingere a 	referate	note pt referate	7	10

	<p>finalităților răspunderii juridice.</p> <p><u>Acte normative de referință:</u> - <i>Codul penal al R. Moldova</i> Moldova. Legea nr. 985-XV din 18.04.2002; - <i>Codul contravențional al R. Moldova</i>. Legea nr. 218-XVI din 24.10.2008; - <i>Codul muncii al R. Moldova</i>. Legea nr. 154-XV din 28.03.2003.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conceptul și formele răspunderii juridice</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Condițiile răspunderii juridice</i> • Elaborarea unui referat: tema <i>Principiile și finalitățile răspunderii juridice</i> 				
18	<p><u>Conștiința juridică</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - să interpreteze noțiunea și conținutul conștiinței juridice; - să stabilească interrelațiile dintre ideologia juridică și psihologia juridică; - să distingă gradul (nivelul) de conștiință juridică în cadrul social; - să numească funcțiile conștiinței juridice, axându-le pe conținutul conștiinței juridice; - să interpreteze conceptul de cultură juridică; - să observe corelația dintre conștiința și cultura juridică <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea unui referat: tema <i>Conștiința și cultura juridică</i> 	referat	notă	2	4
Total ore				90	144

EVALUARE

Strategii de evaluare și apreciere:

Stabilirea notei	*Notă: pentru a fi admis la examenul de finalizare a cursului nota pentru fiecare componentă, prezentată la pct.1, 2, 3, trebuie să fie	ZI	FR
-------------------------	---	-----------	-----------

finale (%)	cel puțin 5		
	1. nota pentru evaluare periodică	60%	50%
	2. media notelor obținute la evaluările curente		
	3. nota pentru lucru individual		
4. nota obținută la examenul de finalizare a cursului	40%	50%	
Ponderea în notare, exprimată în %		Total = 100%	

Evaluarea unității de curs va cuprinde componentele nominalizate, după cum urmează:

Evaluarea periodică din conținutul unității de curs reprezintă sarcina de evaluare care va fi axată pe temele nr. 3 – nr. 10, studiate în cadrul orelor de curs (prelegeri), pentru a estima situația intermediară a reușitei studentului, în conformitate cu graficul sesiunii de evaluare periodică sau, după caz, în cadrul sesiunii de reexaminare a evaluării periodice.

Evaluarea curentă (continuă) se efectuează în cadrul orelor de seminar prin diverse modalități stabilite de către seminaristul unității de curs: răspunsuri la întrebările ce țin de subiectul orei; referate; participare la dezbateri în cadrul seminarelor; lucrări de control etc.

Evaluarea studiului individual reprezintă o parte componentă a volumului de lucru al studentului suplimentar la numărul de ore de contact direct, modalitatea realizării căruia și volumul sarcinilor se va stabili, la prima oră în conformitate cu opțiunea formațiunii academice, fiind evaluat cu o singură notă.

Evaluarea semestrială se va desfășoară la finalizarea unității de curs sub forma unui examen, realizat *scris*, în conformitate cu opțiunea formațiunii academice exteriorizată la prima oră de curs și aprobată la ședința Catedrei.

Mostră bilet de examinare

Aprob _____
Sef Catedră Drept

Facultatea Drept și științe sociale
Catedra Drept
Disciplina TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI
BILET DE EXAMINARE Nr. _____

1. Caracterizați forma de organizare a statului
2. Relatați privind actul normativ în funcție de izvor de drept
3. Identificați metodele de cercetare științifică a dreptului

Examinator

Dr., conf. univ. ELENA BOTNARI

Факультет Права и социальных наук
Кафедра права
Экзаменационный билет по ОБЩЕЙ ТЕОРИИ ПРАВА №__

1. Общая теория права как юридическая наука
2. Понятие и виды нормативных актов
3. Понятие и виды юридической ответственности

Экзаменатор

Ботнаръ Е. Г., к.ю.н. доцент

CHESTIONAR PENTRU EXAMEN

la unitatea de curs *Teoria generală a dreptului*

1. Sistemul științelor juridice
2. Științele juridice teoretice
3. Științele juridice ramurale
4. Științele juridice auxiliare
5. *Teoria Generală a Dreptului* în funcție de știință juridică
6. Obiectul *Teoriei generale a dreptului*
7. Metodele de cercetare științifică a dreptului
8. Metoda logică
9. Metoda istorică
10. Metoda sociologică
11. Metoda comparativismului juridic
12. Raportul dintre obiectul și metodele de cercetare științifică a dreptului
13. Accepțiunile noțiunii de drept
14. Dreptul obiectiv
15. Dreptul subiectiv
16. Dreptul natural
17. Dreptul pozitiv
18. Dreptul intern
19. Dreptul internațional
20. Dreptul material
21. Dreptul procesual

22. Factorii de configurare a dreptului
23. Tipologia dreptului
24. Funcțiile dreptului
25. Funcția de reglementare juridică
26. Funcția de conservare și protecție juridică a valorilor sociale
27. Conceptul de stat
28. Semnele statului
29. Tipologia statului
30. Forma de guvernare a statului
31. Forma de organizare a statului
32. Forma de regim politic al statului
33. Mecanismul statului
34. Funcțiile interne ale statului
35. Funcțiile externe ale statului
36. Principiul separării și colaborării puterilor în stat
37. Fundamentele statului de drept
38. Sistemul normelor sociale
39. Normele moralei
40. Normele religiei
41. Normele obiceiului
42. Normele corporative
43. Normele tehnice
44. Noțiunea normei juridice
45. Semnele normei juridice
46. Structura logică a normei juridice
47. Structura tehnico-juridică a normei juridice
48. Clasificarea normelor juridice
49. Noțiunea și categoriile principiilor dreptului
50. Principiile libertății și responsabilității
51. Principiile egalității, echității și justiției
52. Principiul legalității și ordinea legală
53. Izvoarele formale ale dreptului
54. Obiceiul juridic
55. Precedentul judiciar
56. Contractul normativ

57. Actul normativ
58. Doctrina juridică în funcție de izvor de drept
59. Sistemul legislației
60. Clasificarea actelor normative
61. Categoriile de legi
62. Acțiunea actelor normative în timp
63. Căile de intrare în vigoare a legii
64. Căile de ieșire din vigoare a legii.
65. Noțiunea și formele abrogării.
66. Principiul neretroactivității actelor normative
67. Acțiunea actelor normative în spațiu
68. Principiul teritorialității actelor normative
69. Acțiunea actelor normative față de persoane
70. Noțiunile de tehnică legislativă și de legiferare
71. Noțiunea de tehnica elaborării actelor normative
72. Principiile elaborării actelor normative. Principiile legiferării.
73. Etapele elaborării actului normativ. Etapele legiferării.
74. Părțile componente și structura actului normativ. Părțile constitutive ale legii
75. Limbajul și stilul actului normativ
76. Prezumția juridică. Ficțiunea juridică
77. Noțiunea de sistematizare a actelor normative
78. Incorporarea legislației
79. Codificarea legislației
80. Noțiunea sistemului dreptului
81. Instituția juridică
82. Ramura dreptului
83. Diviziunea dreptului
84. Ramurile de drept public
85. Ramurile de drept privat
86. Sistemul de drept romano-german
87. Sistemul de drept anglo-saxon
88. Sistemele de drept religios
89. Noțiunea de interpretare juridică
90. Scopul, obiectul și subiecții interpretării juridice
91. Formele interpretării normelor juridice

92. Metodele interpretării normelor juridice
93. Principiile interpretării normelor juridice
94. Conceptul de realizare a dreptului
95. Formele realizării dreptului: respectarea, executarea, exercitarea și aplicarea normelor juridice
96. Etapele aplicării dreptului
97. Actul de aplicare a dreptului
98. Lacunele dreptului
99. Analogia legii și analogia dreptului
100. Noțiunea și trăsăturile raportului juridic
101. Premisele raportului juridic
102. Faptul juridic: acțiunea și evenimentul
103. Actul juridic
104. Subiectele individuale ale raportului juridic
105. Subiectele colective ale raportului juridic
106. Capacitatea juridică a subiectelor raportului juridic
107. Conținutul raportului juridic
108. Noțiunea de drept subiectiv
109. Noțiunea de obligație juridică
110. Obiectul raportului juridic
111. Noțiunea și semnele răspunderii juridice
112. Condițiile răspunderii juridice
113. Noțiunea și tipurile faptelor ilicite
114. Noțiunea și formele vinovăției
115. Principiile răspunderii juridice
116. Formele răspunderii juridice
117. Răspunderea penală
118. Răspunderea contravențională
119. Răspunderea civilă
120. Răspunderea materială
121. Răspunderea disciplinară
122. Finalitățile răspunderii juridice
123. Noțiunea și conținutul conștiinței juridice
124. Funcțiile conștiinței juridice
125. Conceptul de cultură juridică

ВОПРОСНИК К ЭКЗАМЕНУ ПО ОБЩЕЙ ТЕОРИИ ПРАВА (ОТП)

1. Система юридических наук
2. Исторические юридические науки
3. Отраслевые юридические науки
4. Вспомогательные юридические науки
5. *Общая Теория Права* как юридическая наука
6. Объект ОТП
7. Методы ОТП
8. Логический метод исследования
9. Исторический метод исследования
10. Социологический метод исследования
11. Метод сравнительно-правового анализа
12. Понятие объективного права
13. Понятие субъективного права
14. Понятие позитивного права
15. Понятие естественного права
16. Понятие внутригосударственного права
17. Понятие международного права
18. Понятие материального права
19. Понятие процессуального права
20. Типология права
21. Функции права
22. Регулирующая функция права
23. Охранительная функция права
24. Понятие и виды принципов права
25. Общие принципы права: равенство, свобода, ответственность, справедливость.
26. Понятие государства
27. Признаки государства
28. Форма государственного правления
29. Форма государственного устройства
30. Форма политического режима
31. Механизм государства
32. Внутренние функции государства
33. Внешние функции государства

34. Принцип разделения и взаимодействия властей
35. Предпосылки (условия) правового государства
36. Система социальных норм
37. Нормы морали
38. Нормы религии
39. Нормы обычая
40. Нормы неправительственных организаций
41. Понятие нормы права
42. Признаки нормы права
43. Логическая структура нормы права
44. Внешняя структура нормы права
45. Классификация норм права
46. Понятие системы права
47. Правовой институт
48. Отрасль права
49. Деление права: публичное право, частное право
50. Отрасли публичного права
51. Отрасли частного права
52. Римско-германская правовая система
53. Англо-саксонская правовая система
54. Религиозные правовые системы
55. Формальные источники права
56. Правовой обычай
57. Судебный прецедент
58. Нормативный договор
59. Нормативный акт
60. Понятие системы законодательства
61. Классификация нормативных актов
62. Понятие закона
63. Виды законов
64. Подзаконные нормативные акты
65. Действие нормативных актов во времени
66. Вступление в силу нормативных актов
67. Утрата силы нормативных актов
68. Принцип необратимой силы закона

69. Действие нормативных актов в пространстве
70. Принцип территориальности
71. Действие нормативных актов по кругу лиц
72. Понятия правотворчества и законотворчества
73. Принципы правотворчества (законотворчества)
74. Этапы правотворчества (законотворчества)
75. Составные части и структура нормативного акта (закона)
76. Способы изложения норм права в нормативных актах
77. Стиль и язык нормативного акта
78. Понятие систематизации нормативных актов
79. Кодификация законодательства
80. Инкорпорация законодательства
81. Понятие толкования права
82. Объект, субъекты и цель толкования
83. Виды толкования права
84. Официальное толкование права
85. Неофициальное толкование права
86. Методы толкования норм права
87. Принципы толкования норм права
88. Понятие реализации права
89. Виды реализации права
90. Этапы правоприменения
91. Понятие и признаки правоприменительного акта
92. Пробелы в праве
93. Понятие и признаки правоотношения
94. Предпосылки правоотношения
95. Юридические факты: действия, события
96. Субъекты правоотношения
97. Содержание правоотношения
98. Объект правоотношения
99. Понятие и признаки юридической ответственности
100. Условия юридической ответственности
101. Понятие и виды правонарушений
102. Принципы юридической ответственности
103. Виды юридической ответственности

104. Уголовно-правовая ответственность
105. Административно-правовая ответственность
106. Гражданско-правовая ответственность
107. Материальная ответственность
108. Дисциплинарная ответственность
109. Цели юридической ответственности
110. Понятие и содержание правового сознания

SUBIECTELE TEZELOR DE LICENȚĂ

1. Corelația dintre drept și stat
2. Esența și funcțiile dreptului
3. Izvoarele dreptului pozitiv
4. Structura și interpretarea normelor juridice
5. Formele sistematizării actelor normative
6. Corelația dintre sistemul dreptului și sistemul legislației
7. Acțiunea temporală a dreptului
8. Acțiunea normelor juridice în spațiu și față de cercul de subiecți
9. Formele de realizare a normelor juridice
10. Actul de aplicare a dreptului
11. Structura raportului juridic
12. Condițiile răspunderii juridice
13. Principiile răspunderii juridice
14. Fundamentele statului de drept
15. Principiile dreptului în cadrul ordinii juridice pozitive
16. Dreptul și sistemul normativ social
17. Lacunele dreptului pozitiv

RESURSE INFORMAȚIONALE ALE CURSULUI

Acte normative disponibile pe www.lex.md

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994, cu modificări și completări ulterioare.
2. Codul penal al Republicii Moldova. Legea nr. 985-XV din 18.04.2002 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.128-129/1012 din 13.09.2002.
3. Codul civil. Cartea întâi - Dispoziții generale (art.1-283) // *Monitorul Oficial* 82-86/661, 22.06.2002, actualizat și republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 01.03.2019, nr. 66-75.

4. Codul contravențional al Republicii Moldova. Legea nr. 218-XVI din 24.10.2008 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.3-6/15 din 16.01.2009.
5. Codul muncii al Republicii Moldova. Legea nr. 154-XV din 28.03.2003 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.159-162/648 din 29.07.2003.
6. Legea nr. 173/06.07.1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, republicată în temeiul Legii nr. 253-XVI din 22.11.2007 // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 203-206.
7. Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative // *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 12.01.2018, nr. 7-17.

Tratate, cursuri, monografii

1. AVORNIC, GH. *Teoria generală a dreptului*. Manual. Chișinău: editura Cartier juridic, 2004. 656 p.
2. AVORNIC, GH. *Tratat de teoria generală a statului și dreptului: în 2 volume*. USM, Chișinău, 2009. Vol. I. 460 p.
3. BALTAG, D. *Teoria generală a dreptului și statului: curs introductiv*. Cimișlia: Editura TIPCIM, 1996. 329 p.
4. BALTAG, D. *Teoria generală a dreptului: Curs universitar / Dumitru Baltag; recenziți: Andrei Smochină, Boris Negru; red.: Angela Levința [et al.]*. Chișinău, 2013. 536 p.
5. BOTNARI, E. *Introducere în studiul dreptului: Teoria generală a dreptului. Note de curs*, Bălți, 2011. 214 p.
6. CIOBANU, T. *Teoria generală a statului și dreptului: Suport de curs / Tatiana Ciobanu; USM, FRIȘPA, Catedra Științe Administrative*. Chișinău: CEP USM, 2012. 125 p.
7. COJOCARI, E. *Forme ale răspunderii juridice: Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2011. 356 p.
8. DJUVARA, M. *Teoria generală a dreptului: enciclopedia juridică; Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*. București: Editura All, 1995. 608 p.
9. DOGARU, I.; DĂNIȘOR, D.C.; DĂNIȘOR, GH. *Teoria generală a dreptului*. București: Editura științifică, 1999. 466 p.
10. LUPU, GH.; AVORNIC, GH. *Teoria generală a dreptului: manual*. Studiu teoretic introductiv. Chișinău: Editura Lumina, 1997. 279 p.
11. MAZILU, D. *Teoria generală a dreptului*. București: Editura All Beck, 1999. 350 p.
12. MIHAI, GH. *Fundamentele dreptului: argumentare și interpretare în drept*. București: Editura Lumina lex, 2000. 383 p.

13. MIHAI, GH.; MOTICA, R. *Fundamentele dreptului: optima justitia*. București: Editura All Beck, 1999. 208 p.
14. NEGRU, B.; NEGRU A. *Teoria generală a dreptului și statului: curs universitar*. Chișinău: editura Bons offices, 2006. 520 p.
15. KELSEN, H. *Doctrina pură a dreptului* / Hans Kelsen ; trad. din germ. de Ioana Constantin. București: Humanitas, 2000. 420 p.
16. POPA, N. *Teoria generală a dreptului*. București: Editura Actami, 1996. 334 p.
17. POPESCU, S. *Teoria generală a dreptului*. București: Editura Lumina lex, 2002. 366 p.
18. VĂLLIMĂRESCU, A. *Tratat de enciclopedia dreptului*. București: Editura Lumina lex, 1999. 411 p.
19. VOICU, C. *Teoria generala a dreptului: Curs universitar* /București: Universul juridic, 2009. 382 p.
20. АЛЕКСЕЕВ, С.С. *Право: азбука теория философия: опыт комплексного исследования*. Москва: Изд-во Статут, 1999. 710 с.
21. БЕРЖЕЛЬ, Ж.Л. *Общая теория права* / Под.ред. В.И. Даниленко. Москва: Nota bene, 2000. 574 с.
22. ДАВИД Р.; ЖОФРРЕ-СПИНОЗИ К. *Основные системы современности*. Москва: Прогресс, 1998. 400 с.
23. ИЛЬИН, И. А. *О сущности правосознания*. Москва: Рарогъ, 1993. 235 с.
24. НАЗАРЕНКО, Г.В. *Общая теория права и государства: учебный курс для вузов*. Москва: Изд-во Ось 89, 2001. 176 с.
25. *Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х т.* Под ред. М.Н.Марченко. Т 2. Теория права. Москва: Изд-во Зерцало, 1998. 656 с.
26. ФЕДОРОВ, Г.К. *Теория государства и права: Учебник*. Кишинев: Концерн Пресса, 1998. 531 с.
27. ХРОПАНИЮК, В.Н. *Теория государства и права: Учебное пособие, под ред. проф. Т.Н. Радько*. Москва: изд-во ИНТЕРСТИЛЬ, 1998. 937 с.

Dicționare

1. COTELNIC, T.; EȚCU, I.; LUNGU, L. *Dicționar juridic rus-român*. Chișinău: Litera, 2001. 549 p.
2. DELEANU, I.; DELEANU, S. *Mică enciclopedie a dreptului: adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2000. 456 p.
3. DERDIȘAN, E. *Dicționar de termeni juridici uzuali*. București: Editura Proteus, 2005
4. JITARU, L. *Dicționar de maxime și expresii juridice latine (latin-român-rus)*. Chișinău: Editura Muzeum, 2001. 256 p.

